

Uitvoeringsovereenkomst Bibliotheek Ommen 2019-2022

“Samen werken aan het ontwikkelen van inwoners”

Het waarom van de bibliotheek

Kort gezegd is de emancipatie van de mens het uiteindelijke doel van openbare bibliotheken. Dat is altijd zo geweest en dat is nog steeds van kracht. Maar hoe het bibliotheekwerk wordt vormgegeven verandert wel en dat heeft alles te maken met een veranderende wereld.

De veeleisende maatschappij

Onze maatschappij ontwikkelt zich van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving waarin van inwoners verwacht wordt dat ze zelfredzaam zijn en zelf regie voeren over hun leven en leefomgeving. We leven daarnaast in een kennissamenleving waarin mensen geacht worden hun kennis/vaardigheden op peil te houden en een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van kennis. Daarnaast vergt de digitalisering van onze samenleving dat mensen anders leren, werken en ontspannen. Kortom er wordt nogal wat gevraagd van mensen. Feit is dat niet iedereen beschikt over de noodzakelijke vaardigheden, kennis en mogelijkheden. Er ontstaat een kloof, met directe gevolgen voor het welzijn van de ‘achterblijvers’, de maatschappij als collectief en de daarbij horende kosten. Wat cijfers:

- 1 op de 9 mensen is laaggeletterd;
- 1 op de 5 mensen kan niet goed omgaan met computer of tablet;
- 1 op de 9 kinderen groeit op in armoede.

De nieuwe bibliotheekwet

In 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen van kracht geworden. Om deel uit te maken van dit stelsel dient een openbare bibliotheek invulling te geven aan de volgende functies:

- Het ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- Het bieden van mogelijkheden voor ontwikkeling en educatie;
- Het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- Het organiseren van ontmoeting en debat;
- Het laten kennis maken met kunst & cultuur.

Deelname aan het netwerk van openbare bibliotheken is cruciaal voor een lokale bibliotheek, denk bijvoorbeeld aan de toegang tot de digitale bibliotheek, het onderling leenverkeer en de toegang/gebruik van landelijk ontwikkelde programma's als de bibliotheek op school.

Lokale ontwikkelingen

Ook de gemeente Ommen wil de kracht van de inwoners stimuleren en vindt dat iedereen mee moet kunnen doen. De bibliotheek kan een bijdrage leveren aan deze ambities. In de cultuurnota gemeente Ommen 2017-2020 'Met Elkaar' staat dan ook dat gemeente de rol van de bibliotheek in het maatschappelijk domein wil benutten en versterken. Ook in het bestuursakkoord komt dit terug evenals de aandacht voor kwetsbare burgers en het inzetten op preventie van sociale problemen en achterstanden. Tijdens de raadsvergadering van 8 november 2018 is dan ook besloten de bibliotheek structureel meer subsidie toe te kennen waardoor ze haar maatschappelijke rol ook daadwerkelijk kan versterken.

Missie en visie

Bibliotheek Ommen is een laagdrempelige, publieke voorziening die mensen helpt bij hun persoonlijke ontwikkeling teneinde hun de kans te bieden volwaardig en zelfstandig aan de samenleving deel te nemen. De bibliotheek is ook een ontmoetingsplaats waar mensen terecht kunnen om te ontspannen, te leren, zich te informeren en kennis, ervaring en interesses met elkaar te delen.

De bibliotheek opereert vanuit een onafhankelijke positie, is toegankelijk voor iedereen en stelt in alles wat zij doet het ontwikkelingsperspectief van mensen centraal. Daarbij werkt zij samen met lokale partners, het bibliothekennetwerk en de gemeenschap. De bibliotheek draagt daarmee bij aan het welzijn van het individu en de (kennis)samenleving als collectief.

Strategie

De bibliotheek gaat de komende jaren haar missie realiseren en haar maatschappelijke rol vergroten door in te zetten op:

1. Het behoud van de uitleenvoorziening in Ommen; maar de fysieke voorziening dient andere programmalijnen beter te faciliteren.
2. Het uitbreiden bestaande dienstverlening binnen de programmalijn jeugd en onderwijs met een programma voor 0-6 jaar.
3. Uitbreiden bestaande dienstverlening binnen de programmalijn Participatie en Zelfredzaamheid m.n. op het gebied van basisvaardigheden.
4. Consolideren bescheiden aanbod op het gebied van persoonlijke ontwikkeling (cultuur) en het faciliteren van ontmoeting.

Programmaliijnen

In deze paragraaf wordt de strategie van Bibliotheek Ommen aan de hand van de landelijke innovatielijnen¹ globaal uitgewerkt. In de jaarlijks aan de wethouder aan te leveren jaarplannen wordt het beleid nader uitgewerkt in prestatieafspraken.

Programmaliijn 1 Verandering en verbreding van de klassieke bibliotheek

Uitgangspunten:

- De landelijke trend is dat de uitleen en het aantal betalende leden afneemt, maar laagdrempelige toegang tot bronnen blijft een essentiële functie van de bibliotheek. Bovendien maakt nog altijd circa 20 % van de inwoners van Ommen gebruik van de uitleenfunctie van de bibliotheek en lenen zij gemiddeld 50 materialen per jaar (2017).
- De fysieke bibliotheek kan daarnaast de dienstverlening binnen de andere programmaliijnen faciliteren door het bieden van werkplekken, cursusruimte, ontmoetingsruimte, leestafel, informatiebalie, etc. Hiervan kan ook door partners gebruik gemaakt worden. De huidige fysieke voorzieningen faciliteren de nieuwe dienstverlening echter onvoldoende zoals bekend bij de gemeente.
- De uitleenfunctie biedt geen ruimte meer om middelen vrij te spelen voor dienstverlening binnen de andere programmaliijnen. In de vorige beleidsperiode is al het aantal m2 teruggebracht, is een deels onbemande openstelling ingevoerd en zijn vrijwilligers ingezet in de uitleen. Daarnaast is de voorziening in Lemele per 1 januari 2018 gesloten.
- Via de ruilcollectie op de "buitenscholen"² kunnen kinderen van 4-12 jaar via de school boeken lenen/lezen.

Doelen:

- Behoud huidige uitleenvoorziening en ruilcollectie
- In overleg met de gemeente aanpassen van de fysieke ruimte (uitbreiding m2 en aanpassen inrichting) zodat de fysieke ruimte ook de dienstverlening binnen de andere programmaliijnen faciliteert.
- Uitbouwen ontmoetingsfunctie
  - Beschikbaar stellen van bibliotheekfaciliteiten aan maatschappelijke partners
  - I.s.m. partners organiseren van ontmoeting (gericht op persoonlijke ontwikkeling)

---

¹ De landelijke innovatieagenda 2016-2018 opgesteld door de Koninklijke Bibliotheek in afstemming met Ministerie van OCW, IPO, VNG, VOB, SPN en de lokale bibliotheken.

² PCBO Triangel, CNS Ommerkanaal, CBS De Hoekstee, CBS De Schakel, CBS Hoogenraven, CBS Ichthus

Programmaliijn 2 Jeugd en Onderwijs

Uitgangspunten:

- Lees- en (digi)taalvaardigheden zijn essentiële vaardigheden om mee te kunnen doen in de maatschappij. 25 % van de kinderen begint aan het primair onderwijs met een taalachterstand van 2 jaar; zonder extra maatregelen wordt deze achterstand niet ingelopen. Daarnaast is het dus van belang om het jonge kind en diens ouders te bereiken om achterstanden te voorkomen.
- De bibliotheek is het kenniscentrum op het gebied van lezen, leesplezier en digitale geletterdheid voor de jeugd, jongeren, hun ouders en leerkrachten. De bibliotheek biedt verschillende programma's die leesplezier ontwikkelen, lezen bevorderen en de digitale geletterdheid vergroten.
- Bibliotheek Ommen heeft van oudsher een goede relatie met het primair onderwijs. Met alle scholen in het werkgebied is een samenwerkingsrelatie. De scholen kunnen "kiezen" uit een breed aanbod (Bibliowijzer) op het gebied van taal, lezen maar ook digitale geletterdheid. Daarnaast voorziet de bibliotheek in een ruilcollectie voor de "buitenscholen", zodat ook de kinderen in het buitengebied boeken kunnen lenen/lezen.
- In samenwerking met het consultatiebureau en de gemeente wordt Boekstart geboden voor de leeftijd 0-4 jaar. Daaraan gekoppeld vindt er werkelijk een voorleesuur plaats. De voorleesexpress waarbij het voorleesritueel bij taalarme gezinnen wordt geïntroduceerd richt zich op gezinnen met kinderen in de leeftijd van 2-8 jaar.
- Daarnaast organiseert de bibliotheek verschillende activiteiten rond de landelijke leesbevorderingscampagnes.

Doelen:

- Behoud huidig aanbod: Bibliowijzer, Ruilcollectie, Boekstart, Voorleesexpress en jeugdactiviteiten.
- Uitbreiding van het aanbod met een programma gericht op de (digi)taalontwikkeling van de doelgroep 0-6 jaar en hun ouders.
- Hoewel de invoering van "de bibliotheek op school" vanuit financieel oogpunt niet haalbaar is, zal de bibliotheek wel elementen uit dit programma (blijven) aanbieden, zoals de cursus Open Boek voor leescoördinatoren, regionale informatie- en intervisiebijeenkomsten en wellicht de monitor die de leesattitude en veranderingen daarin meet.
- Ontwikkelingen zoals de totstandkoming van de kindpleinen worden nauwlettend in de gaten gehouden en waar mogelijk wordt er met dienstverlening op ingespeeld.
- Daarnaast wil de bibliotheek niet alleen voor het onderwijs maar ook voor de gemeente gesprekspartner zijn op het gebied van (taal)onderwijs en ouderbetrokkenheid en deel uit maken van lokale werkgroepen op het gebied van VVE en het primair onderwijs.

Programmaliijn 3 Participatie en Zelfredzaamheid

Uitgangspunten:

- Om mee te kunnen doen in de maatschappij wordt steeds meer gevraagd van mensen. Niet iedereen beschikt over voldoende vaardigheden. Tussen de 8-11 % van de inwoners van de gemeente Ommen is laaggeletterd en een nog groter aantal is digitaal niet vaardig.
- Ondersteuning bij het aanleren en bijhouden van basisvaardigheden zit in het DNA van bibliotheken. Daarnaast bieden zich ook op het gebied van werk & inkomen en gezondheid kansen aan om, samen met andere partners en betrokken vrijwilligers, programma's in te zetten die de kracht van burgers versterken.
- Ook ontwikkelen bibliotheken zich tot organisaties die hulp om de hoek bieden. Veel organisaties hebben geen fysiek loket meer en veel informatie is alleen nog maar digitaal beschikbaar. Sommige inwoners zijn niet vaardig genoeg of zien door de bomen het bos niet meer. De bibliotheek kan dan fungeren als lokaal informatieloket op verschillende gebieden. Daarnaast kunnen bibliotheken gemeenten ondersteunen bij het ontwikkelen van een digitale sociale kaart.
- Ook in Ommen zijn er vele sociale en educatieve initiatieven die kwetsbare inwoners, nieuwkomers, vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen, maar dat aanbod is versnipperd en de doelgroep weet niet altijd haar weg daarin te vinden.
- Het aanbod binnen deze programmaliijn is in Ommen nu nog beperkt en bestaat uit het Taalpunt, het Tabletcafé en Klik en Tik. Daarnaast werkt de bibliotheek samen met het Mamacafé.

Doelen:

- Huidige dienstverlening handhaven: Taalpunt, Tabletcafé, Klik en Tik en Mamacafé.
- Uitbouwen dienstverlening rond basisvaardigheden:
  - Informatieknooppunt o.g.v. basisvaardigheden
  - Hoger bereik laaggeletterden (o.b.v. aanpak Lost Lemon³)
  - Samenwerking met partners: toeleiding en samenwerken aan de achterstanden die ten grondslag liggen aan sociale problematiek
  - Afstemming met aanbieders van formele en non formele trajecten
  - Breder aanbod gedifferentieerd naar doelgroep
  - Verbinding leggen tussen preventieve en curatieve aanbod
- Uitbouwen informatiefunctie
  - Informatieknooppunt o.g.v. basisvaardigheden (ook hierboven al genoemd)
  - Faciliteren (lokale) informatieknooppunten op andere terreinen binnen het sociaal domein
- Uitbouwen ontmoetingsfunctie (zie verandering van de klassieke bibliotheek)

---

³ <https://www.lostlemon.nl/onderzoek-strategie-hoger-bereik>

Programmaliijn 4 Persoonlijke ontwikkeling

Uitgangspunten:

- De (kennis)maatschappij vraagt dat mensen in beweging blijven. Daarnaast roept de digitalisering van de samenleving ook een tegenbeweging op en hebben mensen behoefte aan persoonlijke ontmoeting waarbij ervaringen, interesses, kennis met elkaar gedeeld worden.
- De bibliotheek is een vindplaats van nieuwe kennis, nieuwe mogelijkheden. Kennis die nodig is in relatie tot werk (betaald of onbetaald) , maar ook kennis die bijdraagt aan een betekenisvol bestaan. Denk bijvoorbeeld aan kennismaken met kunst & cultuur, een hobby/interesse en het ontwikkelen van nieuwe gezichtspunten in debat met anderen. Maar ook aan het kennismaken met nieuwe technologieën en de opzet van fablabs/ makersplaatsen.
- Het aanbod in de gemeente Ommen is beperkt. CCoba (de culturele commissie bibliotheekactiviteiten) organiseert een 8 tal culturele/informatieve activiteiten per jaar. Incidenteel worden rond landelijke campagnes activiteiten georganiseerd. Daarnaast is de bibliotheek uiteraard van nature al een ontmoetingsplaats en generen de activiteiten binnen de andere programmaliijnen ook ontmoeting.

Doelen:

- Handhaven huidige dienstverlening: Ccoba activiteiten en incidentele activiteiten rond landelijke campagnes.
- Uitbouwen ontmoetingsfunctie (zie verandering van de klassieke bibliotheek)

Hoe gaan we het organiseren?

De Bibliotheek anno nu vraagt een flexibele organisatie, waarbij de veranderende dienstverlening richtinggevend is. Het vraagt nieuwe expertise en nieuwe competenties als het gaat om het samenwerken en opereren in complexe netwerken, het snel en accuraat ondernemen en het vraagt kennis van andere en nieuwe domeinen. De bibliotheek realiseert dit door het aantrekken van nieuwe mensen die over de gewenste competenties beschikken. Maar ook de partners en vrijwilligers brengen nieuwe kennis en vaardigheden met zich mee. Daarnaast werkt Bibliotheek Ommen nauw samen met Bibliotheek Salland en wordt geïnvesteerd in de scholing van medewerkers.

Naast een kleine professionele organisatie ontstaat een steeds grotere vrijwilligersorganisatie. Nu al werkt de bibliotheek samen met ruim 75 vrijwilligers (inclusief de taalcoaches). De professionele organisatie zal steeds meer programmeren en faciliteren en ondersteunend zijn aan de grote groep vrijwilligers. Dit vraagt een verandering in denken en doen, maar ook om andere competenties. Deze verandering wordt samen met de medewerkers ingezet.

De nieuwe dienstverlening vraagt ook om aanpassingen aan de huisvesting en fysieke inrichting. Hierover zijn we in gesprek met de gemeente omdat dit een uitbreiding van het aantal m2 vraagt en ook investeringen in de inrichting van de bestaande ruimte. Zoals bij de gemeente bekend beschikt de bibliotheek over onvoldoende middelen om dit zonder steun van de gemeente te doen.

Daarnaast vraagt de nieuwe dienstverlening om een grotere marketing inzet of misschien anders gezegd om een (andere) aanpak om de doelgroep te bereiken. Deze ontdekkingstocht naar de juiste aanpak doen we in samenwerking met de branche en onze lokale samenwerkingspartners.

November 2018